

CARLES SANTOS

FOTO: FREDERIC AMAT

I ARA QUÈS?

A CÀRREC D'ONA BALLÓ

DEL 14 DE MARÇ AL 21 DE JULIOL DE 2024

PR A RA
IM VE
SA NT OS

FUNDACIÓ JOAN BROSSA
CENTRE DE LES
ARTS LLIURES

CARLES SANTOS. I ARA, QUÈ?

*La meva arrel és Brossa.
El primer senyal arriba amb ell (...)
El fet de fer "Concert irregular" va obrir-me els ulls:
el meu pare en aquest sentit és Joan Brossa,
que a poc a poc s'ha convertit en el meu avi.*

Carles Santos

Després d'assistir a un dels seus concerts, Joan Brossa va dir a un jove virtuós de la música com va ser Carles Santos: "Ja saps tocar el piano. I ara, què?". Aquest comentari va marcar un punt d'inflexió en la trajectòria del pianista, que a partir d'aquell moment no deixarà mai de qüestionar-se la naturalesa de l'art i la pràctica artística.

Carles Santos (Vinaròs, 1940-2017) és un autor inclassificable. La seva curiositat innata, la seva ment inquieta i el seu esperit transgressor el van portar a anar més enllà del piano i a arriscar-se a explorar diferents llenguatges artístics, amb els quals va establir un diàleg personal i dels quals va sobrepasar els límits ordinaris.

Avui dia, el llegat de Carles Santos ens continua fascinant per la llibertat creativa que transmet, de la qual es desprenen la versatilitat, transdisciplinarietat i expressivitat que van ser la base del seu pensament i de la seva pràctica artística. La seva obra està travessada per l'amistat, la col·laboració i la inspiració d'artistes i artesans de generacions diferents. Va ser un músic acurat i metòdic que, en els moments que ho va considerar oportú, va saber envoltar-se de persones rigoroses en les seves disciplines, amb les quals va poder experimentar més enllà de la música. Amb elles va desenvolupar projectes esbalaïdors, vitals i creatius, sempre connectats amb el context sociopolític del moment. Santos va deixar dit: "Tot el que ve després és una conseqüència del piano. L'origen de tot és el piano".

Carles Santos. I ara, què? és la peça central de Primavera Santos, programació que celebra l'obra polièdrica de Santos durant la primavera del 2024. Una iniciativa del Centre de les Arts Lliures de la Fundació Joan Brossa que compta amb la complicitat de la Filmoteca de Catalunya i el Museu de la Música de Barcelona, i que proposa una programació expandida en diversos formats que interroga la figura de Santos i la projecta en l'actualitat.

La Brossa es converteix en un terreny d'acció per resseguir les diverses cares de Santos i de tots els artistes que, d'una manera o altra, han entrat en diàleg amb el seu pensament per construir obres col·lectives. Unes dues-centes obres d'aquesta rara avis de la música integren el cos de *Carles Santos. I ara, què?*, la primera exposició centrada en la figura del pianista després de la seva mort, l'any 2017. La mostra vol construir un nou relat sobre Santos, allunyat del mite del músic esbojarrat i més proper al músic rigorós i compromès.

L'exposició és el resultat d'una intensa investigació sobre la vida i obra de Carles Santos duta a terme per Ona Balló i Elena Lasala. A partir dels testimonis de persones amb qui Santos va estar en contacte i de l'accés a materials pendents de catalogar, totes dues s'han endinsat en la figura de l'artista i en els seus processos de creació, i han aprofundit en les etapes fonamentals de les seves produccions per reflexionar sobre l'impacte que Santos ha generat en els seus contemporanis i com aquests també han incidit en l'obra del músic. En aquest sentit, la incorporació de les visions de Mariaelena Roqué i Pere Portabella ha estat essencial per repensar la figura de Santos i obrir la porta a discursos alternatius.

Carles Santos. I ara, què? ha estat possible gràcies a la col·laboració de: Arxiu Lliure del Teatre Lliure de Barcelona, Arxiu Leopoldo Pomés, Arxiu Miquel Bargalló, Biblioteca Nacional de Catalunya, Centre de Documentació i Museu de les Arts Escèniques, Filmoteca de Catalunya, Films 59, Fundació Caixa Vinaròs, HAMACA, Hangar, MACBA, Museu d'Art Contemporani de Barcelona, LOOP Barcelona i RTVE. *Carles Santos. I ara, què?* és la peça central de Primavera Santos, programació que celebra l'obra polièdrica de Santos durant la primavera del 2024. Una iniciativa del Centre de les Arts Lliures de la Fundació Joan Brossa que compta amb la complicitat de la Filmoteca de Catalunya i el Museu de la Música de Barcelona, i que proposa una programació expandida en diversos formats que interroga la figura de Santos i la projecta en l'actualitat.

'Els pianos del Guino', de Carles Santos
Acció a Agramunt en homenatge al Guinovart, 2008
Fotografia: Frederic Amat

Enguany no és cap efemèride important vinculada a Carles Santos. No se celebra cap aniversari amb números rodons de naixements o morts i no hi ha cap motiu aparent per dedicar al músic de Vinaròs no només una exposició, sinó tot un programa extens, amb diverses institucions implicades, que hem titulat Primavera Santos. No hi ha cap altra raó que la de reivindicar aquesta figura des de la casa de Joan Brossa. L'equip de la Brossa tenia moltes ganes de tenir l'excusa per endinsar-se en l'univers de Santos, posar-lo al dia i tornar-lo a fer aflorar. I això és el que hem fet.

Santos ens permet continuar parlant (i treballant) des de la interdisciplina sense justificacions teòriques ni esforços conceptuals. Com Brossa, són artistes totals que, un des de la música i l'altre des de la poesia, s'expandeixen en formes múltiples. A més a més, també com Brossa, Santos és d'aquelles figures que enllaça maneres de fer i d'encarar-se al món des de la radicalitat més lliure que permet trencar formes, concepcions i apriorismes artístics de tota mena. Es tracta de ponts valuosos que ens col·loquen en una tradició de l'avantguarda. "Jo no soc l'avantguarda", diu Brossa, "en tot cas són els altres que van tard."

Però aquestes justificacions no són ben bé reals, no hem necessitat cap motiu per celebrar Santos més enllà de les ganes de celebració. Li dediquem una primavera lluminosa, col·lectiva, festiva. Perquè tenim ganes de celebrar Santos.

Tot això no hauria estat possible sense la generositat dels amics, companys i equips que van treballar amb ell i sense les institucions que s'han sumat a aquesta festa per fer-la més gran, més col·lectiva i més potent. La Primavera Santos té un nucli, l'exposició *Carles Santos. I ara, què?* que ara presentem, però ens agrada pensar que aquest és només un punt de partida per tot el que, a partir d'ara, està a punt de passar.

Maria Canelles

Directora d'Arts Visuals i Textuals de la Fundació Joan Brossa

A partir de la tensió entre el compromís amb l'ofici de pianista i l'exploració d'experiències musicals, l'obra de **Carles Santos** no ha deixat d'interpellar-nos.

Les paraules que de jove li diu el poeta **Joan Brossa** després d'un concert —“Ja saps tocar el piano. I ara, què?”— marquen la temperatura de les seves accions i composicions, que passen de l'academicisme més ortodox a la gosadia de l'experimentació avantgardista. Del piano fins a l'orquestra, passant per la veu, Santos reinventa situacions en què la música —i el silenci— poden ser interpretats, pronunciats i escoltats.

Resseguir la seva carrera implica també una transformació. Com a oients, en trobar-nos descontextualitzats fora dels espais tradicionalment pensats per escoltar música i, com a espectadors, a través d'imatges i missatges desconcertants que produeixen una sensació d'esbalaïment i d'espectacle total.

El bar i els espais Ç i B de La Brossa, Centre de les Arts Lliures, mostren les diverses cares de Santos i de tots els artistes que, d'una manera o altra, han entrat en diàleg amb el seu pensament per edificar obres col·lectives. D'aquesta xarxa de col·laboracions i tàndems també en sorgeix una pregunta: com es pot reunir i ordenar un llegat transversal perquè no desaparegui i perquè s'hi pugui tenir accés?

En aquesta finestra oberta a l'univers de Santos, l'exposició travessa la seva passió pesquera i culinària, les anades i tornades entre la immersió en el minimalisme novaiorquès i les accions militants durant el franquisme, les tensions suggeridores entre el piano i la seva destrucció, l'obertura a les arts escèniques, al cinema i a les performances al carrer, i la formació de tàndems creatius. Una selecció d'una obra plural per pensar també quina forma completa podria prendre aquest arxiu imaginari avui disseminat.

Ona Balló

Comissària de l'exposició

Carles Santos és un autor inclassificable, conegut pel caràcter multidisciplinari de la seva obra. A partir de la música, i més concretament del piano -instrument que va aprendre a tocar durant la infantesa-, la seva obra s'expandeix cap a múltiples formats al llarg de més de trenta-cinc anys.

Santos va rebre diversos premis i reconeixements al llarg de la seva trajectòria. L'any 1999 li va ser concedida la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya com a reconeixement a la seva aportació destacada en el camp de la música contemporània. De l'any 2000 al 2011 va recollir diversos Premis Max pels seus espectacles escènics. El 2001 va ser guardonat amb el Premi Nacional de Teatre de la Generalitat de Catalunya. I el 2008, amb el Premio Nacional de Música en la categoria de composició, atorgat pel Ministeri de Cultura.

[Aquí més informació sobre dades biogràfiques de Carles Santos.](#)

Carles Santos recollint llagostins
Pepa Torregrossa
1985, Col·lecció Pepa Torregrossa

EL BAR

La fusió del piano i el mar, del pianista i el pescador, de la música i la gastronomia

Amb el propòsit d'alinejar-se amb l'actitud provocadora del músic, *Carles Santos. I ara, què?* proposa una benvinguda en una sala que desconcerta el visitant: el bar del Centre de les Arts Lliures, un espai dissenyat per Xesca Salvà, en què gastronomia i pesca ens evoquen un bar de les Terres de l'Ebre o del Baix Maestrat. La intenció d'aquest gest és clara: la porta d'entrada a l'exposició no és la música, sinó els elements que atorguen un caràcter únic a Santos i els quals ell va dotar d'un nou sentit en la seva pràctica artística. En aquesta primera sala ens trobem amb obres de totes les èpoques travessades per la combinació d'aquests dos mons.

ELS ESPAIS B I Ç

Després d'aquest primer contacte amb Santos, l'espai expositiu dissenyat per Eudald Van der Pla es desplega en els espais B i Ç de l'edifici de La Seca per submergir-nos en l'univers Santos a través de documents escollits. Amb la iconografia i la veu de Santos omnipresents, s'hi conjuguen les diferents tensions que van acompanyar el músic al llarg dels anys: la tensió entre el compromís amb l'ofici de pianista -rigor- i l'exploració d'experiències musicals experimentals -el rampell-; la tensió entre el so -el piano- i el silenci -exemplificat amb la destrucció de l'instrument-; la tensió constant entre la llibertat desbordant als Estats Units i l'activisme clandestí a Catalunya durant el règim franquista; i les tensions derivades dels tandems creatius que van marcar la seva vida. El taronja ho inunda tot i ens connecta amb la calidesa de Santos, tret destacat de la seva personalitat.

EL CANVI DE PARADIGMA

Durant els anys seixanta, Santos desenvolupa una carrera d'interpret de piano professional fins al moment en què coneix Joan Brossa. Un dia, a casa del psiquiatre Obiols, en Brossa li diu: "Ja saps tocar el piano. I ara què?". Segons Santos, en aquell moment podrien haver passat dues coses: marxar sense fer-li cas, o bé intentar comprendre el què li estava dient. Va optar per replantejar-se la seva dimensió creativa com a pianista, "i aquí va començar l'embolic". Hi ha dues obres clau per entendre aquest canvi de paradigma: la *Suite Bufa*, escrita per Brossa i Josep Maria Mestres Quadreny especialment per Santos, en què el pianista té també un rol d'actor, i *Concert Irregular*, en què Santos s'enfronta, per primera vegada, a la composició d'una obra que li permet trobar un llenguatge avantguardista en què deconstrueix la música més enllà de la partitura. És amb aquesta maleta plena d'idees i d'identitat que marxa a Nova York.

MINIMALISME I MILITÀNCIA

Durant els anys setanta, Santos inicia una sèrie d'estades a Nova York, i a vegades a Mèxic i París, que l'encaminen cap a una trajectòria internacional que estableix les bases del seu estil. A poc a poc abandona la partitura avantguardista i s'impregna d'altres corrents com el minimalisme nord-americà (desenvolupat per músics amb qui Santos coincideix com John Cage, Steve Reich, Philip Glass, Meredith Monk o Barbara Held) que es caracteritza per composicions elaborades amb els mínims elements:

un retorn al món de la tonalitat, pocs instruments, una sola frase musical que sovint es repeteix i una desaparició de la melodia en què de vegades acaba quedant només el ritme.

En paral·lel, Santos entra en contacte amb els moviments antifrancistes, la qual cosa el fa replantejar l'ofici de pianista. Decideix llavors explorar el món de la sonoritat des de la conceptualitat. Abandona el piano en considerar-lo un moble inútil, i això li permet apropiar-se'n des de noves perspectives. També expandeix els seus camps de creació amb la realització de films experimentals i s'inicia en la tècnica d'enregistrar i reproduir sons a través d'un Nagra i un magnetòfon.

DESCONTEXTUALITZAR LA MÚSICA I EL GEST DE REPETIR

A partir dels anys vuitanta, Santos comença a interessar-se cada vegada més per composicions que puguin ser presentades en qualsevol altre espai que no sigui un auditori pensat per escoltar-hi música. La *performance* al carrer, al mar, als museus, als teatres, o enmig d'un estadi olímpic com el de Barcelona 92 constitueixen una sèrie d'imatges desconcertants i difícils d'oblidar encara que ens arribin a través d'enregistraments. Tot i la seva aparença gamberra i improvisada, el treball de composició i preparació que hi havia al darrere era immens i mai solitari. Per tal de dur-les a terme va col·laborar amb escenògrafs, ballarins, dissenyadors i bandes simfòniques amb l'objectiu d'elaborar accions sovint de gran complexitat.

Amb aquestes obres, Santos s'expandeix com a artista cap a dues noves direccions. D'una banda, amplia el repertori amb músiques d'arrel tradicional (pasdoble, fanfàrria, muixeranga...), que reformula per dotar-les d'una nova lectura. De l'altra, es converteix en l'element nuclear a l'hora de posar en escena les seves obres, en fer indissociable l'artista, amb la seva gestualitat, de l'estricta composició musical.

ELS TÀNDEMS CREATIUS

Al llarg de la seva trajectòria, Carles Santos treballa amb una gran quantitat d'artistes que hi aporten la seva mirada particular. Amb els tandems aconsegueix anar més enllà i fer que les diferents visions s'articulin per crear un llenguatge reconeixible. Hi ha dues persones especialment rellevants en aquest sentit: el cineasta Pere Portabella (Portabella/Santos) i l'artista multidisciplinària Mariaelena Roqué (Roqué/Santos).

Al llarg de cinquanta anys, Santos construeix amb Portabella una relació lligada per a la creació de guions cinematogràfics que imbriquen so i imatge. Amb Mariaelena Roqué estableix, al llarg de vint-i-cinc anys, una relació artística i sentimental marcada per la realització d'espectacles escènics i de sèries fotogràfiques, que té el punt culminant en la fundació de la Companyia Carles Santos que, amb un equip d'intèrprets fidel, assoleix prestigi internacional.

TÀNDEM PORTABELLA/SANTOS: LA VISUALITZACIÓ DE LA MÚSICA

“Amb en Santos no fèiem guions, només intercanviàvem idees tangibles. A partir d'una sèrie d'ocurrències visuals i sonores, elaboràvem l'escaleta del film.”

Pere Portabella

Quan Joan Brossa convida el jove Santos al rodatge del film de **Pere Portabella** (Figueres, 1927)

No compteu amb els dits (1967), s'inicia entre el músic i el cineasta una relació d'amistat profunda. Al llarg de cinquanta anys, les seves col·laboracions han donat lloc a una quinzena de pel·lícules que inventen maneres de conduir i deconstruir el guió i muntatge cinematogràfic a través d'una lògica musical que explora la dimensió escènica de la música, confronta imatge i so, i convida a concentrar-se en detalls sovint inaudibles o invisibles.

Com a espectadors estem més acostumats a "llegir" un primer pla visual que un primer pla sonor. Portabella i Santos es desfan d'aquesta submissió tradicional del so cap a la imatge des d'una poètica transgressora plena de situacions desconcertants i inesperades.

Fotografia de Carles Santos i Pere Portabella durant l'assaig d'"Asdrúbila"
Desconegut
1992, Pere Portabella - Films 59

TÀNDEM ROQUÉ/SANTOS: DUES VISIONS INDÒMITES

Mariaelena Roqué (Tarragona, 1952) passa la joventut a Veneçuela i retorna a Catalunya l'any 1982 amb una reconeguda carrera artística focalitzada en la dansa i la *performance*.

El seu encontre l'any 1985 amb Santos arriba com una "pertorbació inesperada" de la qual sorgeix una simbiosi creativa de vint-i-cinc anys plena d'intercanvis artístics i d'investigacions multidisciplinàries que nodreixen *performances*, pel·lícules, sèries fotogràfiques i espectacles escènics.

A través de la creació de vestuaris i d'elements escenogràfics, Roqué dona entitat pròpia a personatges amb ànimes musicals i plenes de moviment. La prova d'aquesta connexió amb les composicions de Santos es fa evident l'any 1987, amb la *performance Arganchulla, Arganchulla-Gallac*, llavor de la posterior fundació de la Companyia Carles Santos, que ben aviat obtindrà reconeixement internacional. Roqué i Santos van saber configurar un llenguatge reconeixible que es dirigeix al públic sense concessions, i que es caracteritza per la materialització d'un imaginari ple de símbols eròtics, musicals, religiosos i aquosos.

Mariaelena Roqué i Carles Santos després de la sessió fotogràfica 'Santa Percinia de Claviconia'
Marisela La Grave
1994, Arxiu Lliure del Teatre Lliure

→ SELECCIÓ D'OBRA EXPOSADA

L'exposició mostra una àmplia selecció de partitures, fotografies, elements escènics, material sonor, fragments de films i entrevistes. Compta amb la participació dels poetes Eduard Escoffet i Albert Roig, i de la historiadora de l'art Paloma Sabio, que reciten els textos *Bona nit, sóc jo el piano* (c. 1974), *Desditredit* (c. 1991), *Teranyines, poca informació i alguna cosa més* (programa de mà de Figasantos-Fagotrop, 1996); *Proposta d'argument* (2003), *Silenci* (c. 2004) i *Evidència* (2006) de Carles Santos.

A més a més de l'obra de Santos, l'exposició inclou peces dutes a terme per Dorothée Selz, Joan Logue, Mariaelena Roqué, Pere Portabella, Joan Miró, Joan Ponç, Miquel Bargalló, Barbara Held, Josep Aznar, Pau Ros, Josep Ros Ribas, Phil Corner, John Cage, Pilar Aymerich, Ester Xargay i Jordi Colomer, entre d'altres.

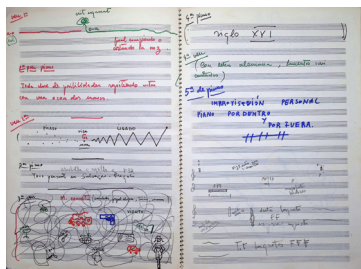
Partitures

Partitura de Concert Irregular

Carles Santos

1967-1968

Fundació Caixa Vinaròs

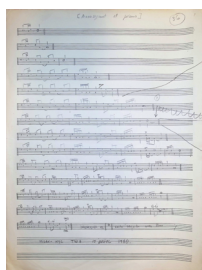

Partitura de Curtmetratge

Carles Santos

c.1980

Fundació Caixa Vinaròs

Partitura de Toccato

Carles Santos

1978

Fundació Caixa Vinaròs

Partitura de Sound Fight

Carles Santos

1980

Fundació Caixa Vinaròs

Arxius musicals

Disc de vinil *Sound Fight*

Charlie Morrow, Sten Hanson i Carles Santos

1981

Fundació Caixa Vinaròs

La nit americana. Pausa. Nit.

Barbara Held

2021

Flauta travessera, piano i Xot

Escrits

Lectura del poema *Silenci*, de Carles Santos

Eduard Escoffet

2024

Producció *ad hoc* Fundació Brossa

***Des de Vinaròs* (poema visual escrit en memòria de Joan Brossa)**

Carles Santos

1999

Fundació Caixa Vinaròs

Guió d'*Art a Catalunya*

Carles Santos i Pere Portabella

1992

Fundació Caixa Vinaròs

Documentació i gràfic

Elena Ventura, Ricardo Santos i Carles Santos

Desconegut

c. 1942

Col·lecció Mariaelena Roqué

Carta a Joan Brossa desde Nova York

Carles Santos

14 de desembre de 1970

Col·lecció MACBA. Centre d'Estudis i Documentació. Fons Joan Brossa.

Agenda telefònica de Carles Santos

c. 1975–1989

Fundació Caixa Vinaròs

Notes artístiques Mariaelena Roqué per a *Tramuntana Tremens*

Mariaelena Roqué

1989

Col·lecció Mariaelena Roqué

Menú Musical

Família Santos Ventura
c. 1950
Fundació Caixa Vinaròs

Dibuix preparatori del vestuari de Cesc Gelabert a Belmonte

Frederic Amat
1988
Arxiu Frederic Amat

Carles Santos vestit de caputxí amb les seves cosines

Desconegut
1945
Col·lecció Mariaelena Roqué

Coberta de la partitura de Belmonte

Carles Santos
1988
Fundació Caixa Vinaròs

Objecte

La Lligotària

Pianola motoritzada
1997
Fundació Caixa Vinaròs

Maqueta Patetisme il·lustrat

Montse Amenós
2015
Montse Amenós

La Bicha

Mariaelena Roqué
1993
Col·lecció Mariaelena Roqué

Fotografia i cartelleria

Fotografia durant el rodatge de *Miró parle*, de Clovis Prévost

Clovis Prévost

1974

Arxiu del Teatre Lliure

Carles Santos i Jaume Perecaula durant el rodatge de *La-Re-Mi-La*

Desconegut

1979

Fundació Caixa Vinaròs

Cartell de la pel·lícula *Vampir-cuadecuc*

Joan Ponç

1970

Pere Portabella - Films 59

Référence visuelle et sonore

Dorothee Selz

1973-1974

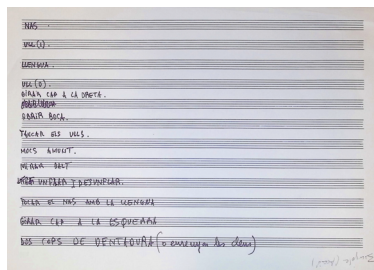
Fundació Caixa Vinaròs

Situacions de comunicació total o parcial i de no comunicació

Desconegut

1973

Arxiu Lliure del Teatre Lliure

Sèrie fotogràfica de *La pantera imperial*

Josep Aznar

1997

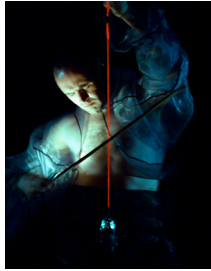
Arxiu Lliure del Teatre Lliure

Iván García durant *La meua filla sóc jo* al Teatre Lliure de Barcelona

Josep Ros Ribas

2005

Audiovisuals

Films domèstics

Pepa Torregrossa i Carles Santos, 1983

súper-8 transferit a digital, 3min

Fundació Caixa Vinaròs

Anem, anem, anem a volar

Carles Santos

1982

Fons RTVE. Programa Musical Express (dir. Manel Esteban)

Conversa entre Pere Portabella i Carles Santos amb motiu de l'exposició *Fora de camp* a la sala Metrònom de Barcelona

Direcció i guió a càrrec d'Ester Xargay / Realització de Bàrbara Raubert

1999

Vídeo, 1min

Fons Ester Xargay

30 Second Spots. TV Commercial for New York Artists: John Cage, Carles Santos, Steve Reich, Meredith Monk, Philip Glass

Joan Logue

1979-1982

Vídeo transferit a digital, 30s

Col·lecció Joan Logue

Escena d'El Silenci abans de Bach

Pere Portabella

2008

Pere Portabella - Films59

→ LA XARXA SANTOS

Amb la voluntat de treballar col·lectivament i amb la consciència de ser part d'un tot més gran, la recerca que ha implicat aquest projecte s'ha fet sempre amb la idea de xarxa. Per aquesta raó, el punt de vista sempre ha estat el de sumar i, per tant, s'ha comptat amb múltiples complicitats per tirar endavant la recerca. La Xarxa Santos, doncs, és un recorregut llarg (que no acaba) i que és possible gràcies als coneixements, records i generositat de múltiples persones que han permès construir el corpus d'aquesta exposició. Aquesta metodologia de treball ha servit per prendre consciència de la magnitud de l'obra de Carles Santos i de les connexions que va anar fent al llarg de la seva trajectòria.

Han participat en la Xarxa Santos:

Xavier Albertí: director d'escena, actor, gestor teatral i compositor

Vicenç Altaió: poeta, assagista, traductor de teatre, crític d'art, articulista d'opinió, agitador cultural i president del patronat de la Fundació Joan Brossa

Frederic Amat: artista i escenògraf

Montse Amenós: escenògrafa, figurinista i dissenyadora de vestuari

Inés Borràs: intèrpret i pianista

Montse Colomé: coreògrafa i ballarina, ajudant de direcció

Jordi Colomer: artista i *performer*

Antoni Comas: intèrpret i tenor

Marcelo Expósito: artista i activista polític

Cesc Gelabert: coreògraf i ballarí

Manel Guerrero: assagista, crític d'art i comissari d'exposicions

Toni Jodar: ajudant de direcció i ballarí

Anna Llopart: directora de teatre, dramaturga i ajudant de direcció

Lluís Nacenta: comissari, escriptor, músic i investigador

Marta Oliveres: gestora cultural

Nati Romeu: coordinadora de la Fundació Caixa Vinaròs i del Fons Santos

Mariaelena Roqué: intèrpret, creadora i dissenyadora de personatges, vestuari i escenografia; creadora visual i plàstica

Claudia Schneider: intèrpret i mezzosoprano

Jordi Tarrida: director tècnic

Pepa Torregrossa: metgessa i fotògrafa

Laia Torrents: artista i pianista

Durant la tardor passada, la del 2023, algunes d'aquestes persones van formar part d'unes taules de treball liderades per Ona Balló i Elena Lasala per debatre diferents temes a l'entorn de la figura i l'obra de Santos. Actualment, i gràcies a la professionalitat de Lillianna Marín com a relatora i editora i a Alba Font com a dissenyadora, s'està tirant endavant una publicació que recull part d'aquesta jornada i altres intervencions especialitzades sobre temes concrets a l'entorn de la tasca del músic. Serà una coedició de Barcelona Llibres, el segell editorial de l'Ajuntament de Barcelona, i de la Fundació Joan Brossa que veurà la llum durant el mes de maig del 2024.

→ EQUIP DE L'EXPOSICIÓ

Ona Balló, comissària de l'exposició

És historiadora de l'art, programadora de cinema i comissària. Les seves investigacions s'interessen pels entrecreuaments narratius entre música i imatge, amb una tesi en curs sobre la representació de l'espai sonor en la pintura romànica del Pirineu. Ha treballat en exposicions al Centre Pompidou, La Cinémathèque française, Le Fresnoy i el Bòlit de Girona. Ocasionalment s'encarrega de l'enregistrament sonor en rodatges.

Elena Lasala, coordinació i documentació

Treballadora cultural, duu a terme tasques de desenvolupament i col·laboració en projectes de recerca i gestió a escala institucional i independent, que involucren pràctiques interseccionals de memòria, arxiu i drets culturals. És responsable de l'àrea d'Arxiu d'HAMACA, plataforma d'audiovisual experimental. Graduada en Història de l'Art (UB) i amb el màster en Art Contemporani i Cultura Visual (UAM + MNCARS), ha treballat al departament d'Activitats Públiques/Museo en Red del Reina Sofia, a Hablarenarte i a l'espai de residències artístiques Planta Alta, i ha coordinat la xarxa mediterrània Institute of Radical Imagination.

Vanderpla, gràfica i disseny expositiu

Estudi de comunicació visual especialitzat en el sector cultural i de les arts visuals. Ha estat reconegut amb els premis ADG Laus i els ADCE Awards per l'excel·lència en el disseny editorial, per la publicació *Ciutat. El futur no té data*, de la comissària Federica Matelli. Ha dut a terme projectes expositius d'artistes com Alison Jackson (Félix Pérez-Hita) i Andy Warhol (Andrés Hispano) per al Festival Panoràmic, i ha dissenyat l'exposició *Obrint portes* per al Museu Nacional d'Art de Catalunya. Ha estat distingit amb els premis Talent, en l'àmbit de la innovació en les arts visuals, ja que vanderpla també exerceix el paper de productora cultural, impulsa el festival experimental de creacions contemporànies Ex Abrupto i és col·laborador de l'espai cultural a cobert.

Xesca Salvà, escenografia

És escenògrafa i artista. Treballa en disseny d'escenografia i il·luminació per a diverses companyies de teatre i dansa i en peces de creació pròpia tant per a teatres com instal·latives. Des del 2016 fa créixer *Projecte Cases*, una peça múltiple interactiva i documental, actualment en residència al Teatre L'Artesà. L'any 2022 va ser artista resident al Teatre Lliure amb *Understory*, un projecte amb diverses peces sobre les vides microscòpiques que queden als marges del discurs hegemònic. Aquell mateix any va presentar la peça *Un cos incoherent* a l'exposició *La tradició que ens travessa*, al Centre d'Arts Santa Mònica.

Xavi Soto - L'Antiga Fusteria Espai Creatiu, muntador i responsable de producció

Des de fa vint anys L'Antiga Fusteria Espai Creatiu treballa en la producció i muntatge d'exposicions i ofereix un servei global, adaptant-se a les necessitats de cada projecte. Treballa en l'adequació de sales, il·luminació, disseny i construcció de mobiliari i li agrada empatitzar amb el projecte i l'equip, reciclar, aprendre en el procés i sobretot gaudir de la feina ben feta.

Aquest projecte no hauria estat possible sense la complicitat d'institucions, entitats i col·leccionistes particulars que han fet possible que aquest projecte es portés a terme: Xavier Albertí, Vicenç Altaió, Montse Amenós, Jordi Alomar, Frederic Amat, Arxiu Lliure del Teatre Lliure de Barcelona, Arxiu Leopoldo Pomés, Arxiu Miquel Bargalló, Biblioteca Nacional de Catalunya, Esther Cases, Centre de documentació i Museu de les Arts Escèniques, Montse Colomé, Jordi Colomer, Antoni Comas, Philip Corner, Ventura Durall, Eduard Escoffet, Marcelo Expósito, Filmoteca de Catalunya, Films59, Alba Font, Fundació Caixa Vinaròs, Cesc Gelabert, Joan Antoni González, Ingrid Guardiola, Manel Guerrero, Joanna Guillemot, HAMACA, Hangar, Barbara Held, Katyna Henriquez, LOOP Barcelona, MACBA. Museu d'Art Contemporani de Barcelona, Ramón Herreros, Toni Jodar, Luna Lacuesta Campo, Joan Logue, Lilianna Marín, Lluís Nacenta, Suso Navarrete, Brian Nissen, Adrián Onco, Paco Poch, Pere Portabella, Clovis Prévost, RTVE, Albert Roig, Nati Romeu, Mariaelena Roqué, Núria Roura, Josep Ros Ribas, Pau Ventura Ribas, Pau Ros, Paloma Sabio, Claudia Schneider, Pepa Torregrossa, Laia Torrents, Dorothee Selz, Jordi Vidal, Marina Vinyes i Esther Xargay.

Carles Santos. I ara, què? és una producció del Centre de les Arts Lliures de la Fundació Joan Brossa que ha comptat amb els professionals d'Arterri i Les Mercedes, EGM i textosBCN.

VISITES COMENTADES A L'EXPOSICIÓ

Amb Montse Colomé, Frederic Amat, Mariaelena Roqué i Marc Salicrú

D'abril a juliol

Centre de les Arts Lliures

INAUDIT: FESTIVAL DE MÚSICA

La influència d'un músic admirat no condueix necessàriament un artista a fer música semblant a la seva. De vegades, la influència consisteix a obrir-li un camp de possibilitats noves, i que alguns semàfors se li posin en verd. Al festival Inaudit ens preguntem quines són les influències de Carles Santos sobre els músics d'avui. Quatre concerts en un cap de setmana d'abril ens conviden a ser fecundats i pertorbats, recorrent els camins oberts per un músic improbable, incomprendible, inaudit.

Programació:

Divendres 26 d'abril, 20 h

Lluïsa Espigolé rellegeix *Bujaraloz by night* de Carles Santos

El joc repetitiu d'aquesta peça s'adapta dinàmicament a les fluctuacions de l'atenció de l'audiència. Lluïsa Espigolé rellegeix avui aquesta partitura, a mig camí entre el minimalisme nord-americà i la tradició pianística europea, una proposta radical de transformació de la interpretació per l'efecte de l'escolta, per l'escolta de l'escolta que assaja el pianista.

Dissabte 27 d'abril, 12 h

La insurrecció de la carn

Oriol Sauleda i Inés Borràs ens proposen un viatge musical i poètic, a mig camí entre la processó i el teatre al carrer, que ens remet a la sensibilitat cerimonial, teatral i esotèrica de Carles Santos. El piano com a fèretre i pedestal, la Moreneta com a figura protectora i vexada, la pianista com a protagonista i icona i el poeta com a bufó i demiürg conformen un quadre, una performance, un concert, un poema, una festa i un manifest.

Dissabte 27 d'abril, 18 h

Núria Roura, *Concert irregular*

La pianista Núria Roura ens proposa un exercici de lectura radical de la partitura del *Concert irregular*, una lectura feta amb els ulls, amb les mans, amb les orelles, amb els peus, amb la pell, amb la imaginació i amb la memòria. Refeta més que llegida, intuïda més que estudiada, oberta més que explorada, Núria Roura esbudella i fa reviure una proposta musical de referència en l'univers estètic i creatiu de Carles Santos.

Dissabte 27 d'abril, 20 h

Marina Herlop en procés

Marina Herlop comparteix el procés creatiu d'alguns temes propis, des dels primers motius amb piano sol fins a la versió acabada amb electrònica. Carles Santos va saber explorar amb radicalitat les fronteres de la creació musical sense deixar mai de banda la interpretació pianística, com a centre de la seva pràctica creativa. En aquesta sessió ens demanem, de la mà de Marina Herlop, com es trasllada a la contemporaneïtat aquest diàleg entre el pianisme clàssic i l'electrònica.

PROGRAMA D'INVESTIGACIÓ CURATORIAL

El Centre de les Arts Lliures de la Fundació Joan Brossa ha resolt la tercera edició de la convocatòria del Programa d'Investigació Curatorial (P.I.C.), adreçat a artistes i investigadores seleccionades de la Sala d'Art Jove dels darrers tres anys (2022-2023- 2024) que, d'una banda, desitgen conèixer de prop un procés expositiu i, de l'altra, tenen interès pel treball i el pensament col·lectiu.

Les artistes guanyadores són:

Abril Carretero Balcells: la seva proposta ha estat seleccionada pels seus lligams amb l'obra de Santos d'acord amb dos elements: la creació de relats sonors i el treball en col·lectiu.

Anna Vilamú: el jurat ha valorat positivament la reflexió que proposa sobre la mediació i els formats de contingut que ofereixen els centres de producció artística contemporània.

Helena Calafell: de la seva candidatura, el jurat ha destacat la singularitat de la pràctica artística que suggereix per a la recerca.

El P.I.C. neix en col·laboració amb la Sala d'Art Jove com un dispositiu d'aprenentatge i experimentació en el camp de la creació, la investigació i la curadoria artística, que té com a objectiu crear un espai de recerca i de generació de coneixement compartit. En la seva tercera edició, el programa tindrà el material de l'exposició *Carles Santos. I ara, què?*, comissariada per Ona Balló en col·laboració amb Elena Lasala, com a punt de partida. Les preguntes i reflexions que deixa l'exposició serviran per obrir noves perspectives sobre la música contemporània i l'arxiu com a dispositiu curatorial.

→ **PRIMAVERA SANTOS AL MUSEU DE LA MÚSICA**

En el marc de Primavera Santos, el Museu de la Música proposa dues activitats entorn de la figura del músic:

ATLES SANTOS

Projecte de creació en el marc del programa Creació i Museus de l'ICUB, en un projecte conjunt amb el Centre de les Arts Lliures de la Fundació Joan Brossa, a càrrec de l'artista Neus Masdeu. Masdeu duu a terme un procés de creació i recerca al voltant del llegat de Carles Santos i el presentarà al Museu de la Música en el marc del Festival Grec.

Grec 2024 Festival de Barcelona
Museu de la Música de Barcelona i Centre de les Arts Lliures

JA SAPS TOCAR EL PIANO. RASTRES DE CARLES SANTOS

Mostra temporal a la Sala d'Exposicions Temporals 2 i Espai 4 del Museu de la Música, comissariada per Ona Balló en col·laboració amb Elena Lasala. En diàleg amb l'exposició *Carles Santos. I ara, què?* aquests dos espais del Museu acullen tant els rastres audiovisuals de Santos a través d'arxius sonors i filmics sobre l'autor com també la vigència del seu llegat en l'obra i la trajectòria d'artistes d'avui.

Abril - Setembre 2024
Museu de la Música de Barcelona

→ **PRIMAVERA SANTOS A LA FILMOTECA DE CATALUNYA**

La Filmoteca de Catalunya presenta *Carles Santos. Un pensament musical al cinema*, un cicle de projeccions que es podrà veure durant el mes de maig del 2024 a la filmoteca. Es projectaran, entre d'altres, els següents curtsmetratges:

L'ÀPAT (1967)

23 min. Direcció: Carles Santos

És una nova digitalització en 4K realitzada pel Centre de Conservació i Restauració de la Filmoteca en el marc del programa *Visibilitzem el cinema català*, 2023.

LA-RE-MI-LA-FA-RE-MI-DO-RE-FA-DO-MI-FA-RE-MI-FA-MI (1979)

9 min. Direcció: Carles Santos

És una còpia nova en 35mm i s'inclou al programa *Bàsics del cinema català*, 2019.

→ **PER A MÉS INFORMACIÓ**

Comunicació i premsa

Anna Casasayas i Lacambra
comunicacio@fundaciojoanbrossa.cat

Material de premsa

[Cartell de l'exposició](#)

[Flyer Primavera Santos](#)

[Carpeta amb material audiovisual](#)